

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA
DE

16
VERMIBVS DYSENTERIAM
ET HAEMORRHOIDES
MENTIENTIBVS

QVAM

AVSPICE DEO PROPITIO ATQVE ILLVSTRIS ORDINIS
MEDICI AVCTORITATE ET CONSENSV

MODERATORE

VIRO ILLVSTRI EXCELLENTISSIMO ATQVE EXPERIENTISSIMO

DN. JOANNE JVNCKERO

MEDICINAE DOCTORE EIVSDEMQUE PROFESSORE

PVBL. ORD. ORPHANOTROPH. HALENSIS ET PAEDA-
GOGII REGII PRACTICO DEXTERRIMO

PATRONO AC PRAECEPTORE SVO AETATEM
DEVENERANDO

PRO GRADV DOCTORIS

SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS AC PRIVILEGIIS
RITE CAPESSENDIS

AD D. SEPT. A. S. R. MDCCXLVII.

H. L. Q. C.

PVBLICO ATQVE AEQVO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT

AVCTOR

IOANNES CHRISTOPHORVS VVEINSCHENK

MAGDEBVRGICVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,

TYPIS IOANNIS CHRISTIANI HILLIGER ACAD. TYPOGR.

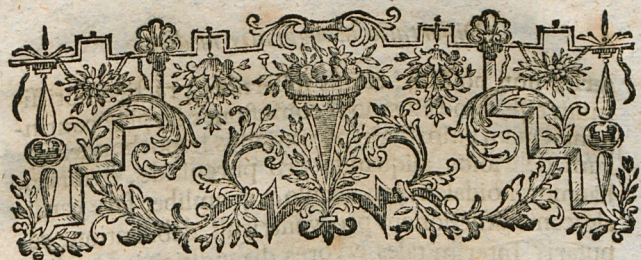
DE
VERMIBVS DYSENTERIAM
ET HÆMORRHOIDES
MEDIAMIBVS

AVANCE DE PRO... OVE HELVETIS ORDINE
MEDICI VICTOR... AIE ET CONSENSV
MODESTO
KRO GRADY DOCTOR

DN. JOHANN. JUNGKER
MEDICINAL DOCTOR...
DEVENTLANDO

CHRISTOPH...
JUN. JOHANN. CHRISTIAN...
HILBER...
17...

PROOEMIUM.

Qui bene distinguit, bene disputat, bene docet & profecto bene etiam medicatur. Si vnquam alibi, certe in medicina opus est distinctione & discreto iudicio, vel minima symptomata colligendi, perpendendi & ex illorum conciliatione cum signis pathognomicis, aetiologiam morborum formandi methodumque medendi instituendi. Minima circumstantia hic saepe variat rem, qua neglecta aut minus ponderata, facile fit, vt glaucomate obcoecati, vmbra pro Iunone arripiamus. Ea enim intercedit inter morbos nonnullos conuenientia, inter se adeo cohaerent & implicantur, vt non cuius datum fit, ex innumeris hisce tricus sese expedire, veramque nancisci morborum diagnosin. Equidem lectu ingratum foret, longum horum in diagnosi errorum catalogum recensere: silentio tamen praeterire

terire non possum, cuius sollertiori practico notissimum esse, quod eiusmodi confusiones saepius contingant. Quem enim fugit, paroxysmos hypochondriacorum deliriosos aliquando pro phrenitide, dysuriam haemorrhoidalem pro calculo & quamlibet fere cardiacam adflictionem pro ventriculi debilitatione reputari? Interim tales errores diagnostici in medicina, vbi non de spinosis friuolisque agitur curiositatibus, sed de corio humano luditur, non raro in notabile aegrotantium detrimentum cedere obseruantur. Haec fuit ratio, quae de *vermibus, dysenteriam & haemorrhoides mentientibus*, agere me commouit. Quantam enim similitudinem & analogiam vtriusque morbi symptomata cum verminosis habeant, ipsimet mihi aliquoties obseruare contigit: quare superuacaneum esse reor, dissertationis meae thema inscriptionemque excusare, praesertim cum *simulationis & mendacii* titulus ciuitate medica iam dudum donatus sit. Conf. STAHLII *dissert. de haemorrhoid. calculum mentientibus*. Faxit Deus, vt hic qualiscunque labor valeat ad sui gloriam & aegrotantium salutem.

§. I.

Inter eas res, quae a pathologis *toto genere praeternaturales* adpellantur, non leuemententionem suique considerationem merentur *vermes*. Quare abs re haud alienum fore puto, generatim de iisdem pauca differere, priusquam ad specialiothematis mei pertractationem accedam.

§. II.

de vermibus dysenter. & haemorrh. mentiemibus. 5

§. II.

Per vermes autem hic intelligo ea animalcula, quae in tractu intestinorum, potissimum vitioso, ex ingestis sui generis ouulis producta, apud hominem reperiuntur.

§. III.

Magna olim inter philosophos de animalium generatione intercessit disceptatio. *Duplex* autem potissimum generationis *modus* in scholis illorum inclaruit & obtinuit. Alii enim *aequiuoce*, alii *vniuoce* eandem fieri tradidere.

De animalium generatione varias auctorum sententias cui euoluere lubet, adeat WALCHII lexico. philosoph. p. 230. seq. ubi varia scripta hac de re ventilata adlegantur.

§. IV.

Per generationem *aequiuocam* animalia ex quacunque materia corrupta per putrefactionem posse oriri credebantur. *Vniuoca* autem viuientium ortum femini suae ipsius speciei tribuebat. Conf. D. C. VATERI *Physiolog. pag. 297. quaeft. 1.* SCHEVCHZER. *Physic. part. 2. p. 383. seq. I. I. LANG. Element. Philosoph. nat. p. 275. §. CVII.*

§. V.

Haec autem inter *aequiuocam* & *vniuocam* animalium generationem distinctio, vti neque rationi neque experimentis accuratioribus, hanc in rem institutis, consentanea est, sic merito ab eruditis e foro philosophico est exauctorata. Conf. VATERI *Physiol. loc. cit.* SCHEVCHZER. *l. c.* LANG. *lib. cit. §. CVIII.* C. HOFFMANN. *l. I. de generat. homin. c. 1.*

lit. d. FRID. HOFFMANN. *clav. ad SCHROEDER.*
l. s. c. IV.

§. VI.

Reiecto igitur omni ortu aequiuoco, per se patet, idem statuendum esse de origine animalium, corpus humanum infestantium, quae apud pathologos vermium nomine insigniuntur.

§. VII.

Ridicula sunt, quae de illorum ortu perhibet antiquitas, neque enim rationis neque experientiae ferunt suffragium. Sic, verbi gratia, nec influxio mercurialis PARACELSI, nec excrementum vitale & cibi semidigesti HELMONTII, nec materiae putrefactae principia actiue inter se coeuntia WILLISII, nec denique defectus fermentationis carniuum fructuumque ingestorum SYLVII vermium generationem & originem explicant, sed potius maioribus eandem impediunt tricis, quocumque demum fucio vtantur horum sequaces, vt opinionibus suis quandam veritatis speciem praetexant coloremque eumentiantur. Conf. DOLAEI. *Encyclopaed. med. l. IV. c. X. §. VII.*

§. VIII.

Magis fuere felices in explicanda vermium, in primis viis stabulantium, caussa atque origine nostri saeculi physico-medici, quippe ex ingestis suae ipsius speciei ouulis atque seminibus, in corpus humanum maxime simul cum cibis delatis, per calorem excludi & hac ratione generari atque produci in primis viis adseuerantes. Patentissimum hic mihi

de vermibus dysenter. & haemorrh. mentientibus. 7

mihî apertum video dicendi campum, in quem laxis veluti habentis excurrerem, nisi instituti ratio curre-
re gestientem retardaret. Notamus itaque de argu-
mento, sât multis implicato tricis, tantum sequentia.

* *De vermium generatione conferri merentur: NIC. ANDRY de la Generation des Vers dans le corps de l'homme. it. Anonym. Eclaircissement sur le livre de la Generation des Vers dans le Corps de l'homme. it. ANTON. VALISNERI Prof. Paduan. Consideration. intern. alla generatione de vermi.*

§. IX.

Primum quidem non omnia promiscue animalculorum & insectorum semina, in corpus humanum delata, excludi ibidem possunt & solent, sed certis tantum animalium ouulis, calor, humores & reliquae ventriculi & intestinorum conditiones conveniunt & adaequant, vt ibidem excludi exclusaque enutrirî possint.

§. X.

Deinde non sufficit sola horum ouulorum ingestio in corpus humanum ad vermium generationem. Quodsi enim ea semina, quae in ventriculo & intestinis excludi possunt, reuera etiam omnia ibidem excluderentur, miserum hominum genus, tantum non omne, vermibus scateret & ventriculus vermium potius officinae, quam concoctionis machinae foret similis, quoniam nemo fere cibos potumque adsumit, quin facillime seminis huius copiam simul cum illis in corpus ingerat. Verum experientia docet, inter homines, licet vna eademque

que ciborum victusque ratione vtentes, quaedam & certa tantum subiecta prae reliquis a vermibus infestari.

§. XI.

Peculiaris itaque primarum viarum dispositio supponenda est, vt ouula animalium, quae in iisdem excludi possunt, reuera etiam ibidem excludantur.

§. XII.

Hinc consulto & meditate adseueravi §. II., quod praesente vitioso primarum viarum statu, vermes generarentur; hunc enim illorum generationi mirifice fauere, & ratio dicitur, & experientia confirmat.

§. XIII.

Per vitiosum primarum viarum statum hoc loco potissimum innuimus laxitatem earundem nimiam.

§. XIV.

Laxitas primarum viarum est defectus toni vel debitaе tensionis fibrarum muscularium.

§. XV.

Quando ventriculus & intestina iustam non habent tensionem, ex physiologicis notum est, eorum peristalsin motumque vermicularem non rite succedere.

§. XVI.

Motum peristalticum & amplexorium ventriculi intestinorumque vermicularem primariam comminutionis, concoctionis & promotionis ingestorum esse causam, principia physiologica docent.

§. XVII.

§. XVII.

Hoc igitur labefactato ex relaxatione fibrarum muscularium §. XIV, labefactatur simul primarium primarum viarum officium, ingesta nempe amplexandi, agitandi, comminuendi illisque promotionis motum imprimendi. §. XV. XVI.

§. XVIII.

Quando iam semina vermium atque ouula cum cibis remixta & deglutita §. VIII, vel quocunque alio modo in corpus translata sunt, deficiente debita amplexus fibrarum muscularium actione, superant quasi renifum ventriculi atque hinc nec destrui nec comminui nec promoueri per intestina possunt per §. praeced.

§. XIX.

Hinc igitur quieta, vbicunque in plicis intestinalibus obhaerentia, accedente calore naturali tandem exclusa, varios sistunt nobis vermium foetus, qui nutrimento chyloso, in primis viis obuiio, enutriuntur. Conf. BOERHAV. institut: med: p. 354. §. 792.

§. XX.

Cibi in ventriculum ingesti, non rite concocti, digesti & sequestrati in primis viis §. XVII. XVIII. relinquunt varias ibidem sordes, terrestres, foeculentas, tenaces, acidas; immo putrescentes nonnumquam fermentationes.

§. XXI.

Haec inter se coalescentia cum pituita intestinali & gastrica, temporis mora obfirmata cohaerentiaque,

B

tiaque, constituunt subinde domicilia & munimenta vermium, quae nidorum nomine veniunt, in quibus fori, adversa evitantes, expulsionem resistunt pertinacissime. Conf. BOERHAV *aphorism.* p. 324. §. 1361.

§. XXII.

Quemadmodum autem vermium in corpore proventus, praesente hoc vitioso primarum viarum statu, §. XIII, rationi optime respondet, sic ea, quae iam de eodem dicta sunt, experientiae suffragio magis evicta & confirmata redduntur, si subiecta, quibus vermes familiares esse solent, eorundemque conditionem attendamus paulloque intimius examinemus.

§. XXIII.

Etenim homines habitus corporis relaxati & cachectici, in quibus legitimus fibrarum tonus deficit, §. XIV, maxime a vermibus infestantur §. 18. 19.

§. XXIV.

Porro infantes & iuniores, quippe fibris gaudentes mollioribus minusque tensis, atque hinc, uti ad vitia primarum viarum proni dispositique, sic vermium generationi mirum in modum sunt obnoxii. Etenim nec recens nati, nec tenelli admodum, qui cibis solidis nondum enutriuntur excepti sunt. Conf. D. LINDERN *passé par tout. part. 2. p. 543.* quid? quod foetus in utero ab iisdem liber haud est & immunis. Conf. DOLAEI *Encyclopaed. med. l. xv. Cap. x. §. 1.* Licet enim HOFFMANNVS, item BOERHAVIUS *aphorism.* 1359. primum vermium ortum atque terminum

num post ablactationem infantum vsumque ciborum crudorum fructuumque horreaticorum ponere videantur, attamen id de crebriori numerosiorique eorum proventu, hoc tempore contingente, potissimum valere arbitramur.

§. XXV.

Quoniam itaque vermes ex suis feminibus atque ovulis natales habent §. VIII. XIX. prouti haec inter se differunt, varia etiam & inter se distincta ex iisdem progrediuntur illorum genera.

§. XXVI.

Vermes in corpore humano obseruati, differunt ratione *loci*, quem inhabitant, alii enim ventriculo & intestinis, alii aliis corporis partibus magis obseruantur familiares Conf. Cel. IVNCKER: *Consp. Pathol. Tab. xjxi. n. 5.* sic verbi gratia in pericardio SYLVIVS *l. 1. Prax: Cap. 35. §. 10.* in renibus id. *l. 1. cap. 55. §. 54.* in sinu maxillari SCHARSCHMIDIVS *in anal. med.* in aure & naribus ZACVT. LVSITAN. & SPINDLERVS vermes inuentos referunt.

§. XXVII.

Differunt etiam ratione *formae, figurae, magnitudinis*, quas insolitas interdum fuisse referunt historiae & observationes medicae. Conf. Cel. IVNCKER: *Consp. med. pract. p. 873. diff. n. 2.*

§. XXVIII.

Nos autem in consideratione vermium, primis viis corporis humani familiarium, iam occupati, reliquas vermium differentias suo loco relinquentes, notamus tantum praecipua & frequentissima illorum

genera, quae a plurimis ad tres classes satis commode referuntur; licet alii quatuor, alii quinque, alii plura, alii pauciora enumerent. Conf. *Cel.* IVNCKER. *Consp. Theor. pract. Tab. CLX. diff. n. 1. seq.*

§. XXIX.

Primam classem constituunt *ελμινθες ερογγυλοι* animalcula longiora teretia, vnde κατ' εζοχην teretes audiunt, ob similitudinem autem quam cum lumbricis terrestribus habent *lumbricorum* nomine ab aliis insigniuntur.

§. XXX.

Degunt ordinarie in intestinis tenuibus. Conf. CASTELLION. *lex. med. p. 385.* Interdum in ventriculum ascendentes, modo albicantes, modo rubicundi, modo separatim viventes, modo in globum coglomerati deprehenduntur. Conf. *Cel.* IVNCKER. *Consp. med. pract. Tab. de verm. p. 854.*

§. XXXI.

Secundam efficiunt classem vermes latiores, feminis cucurbitae formam aemulantes, cui quidem *cucurbitinorum* nomen acceptum referunt. De his conf. SPIGELIVS *de lumbric. lato.* & DAN. CLERICI *hif. nat. & med. lator. lumbric.*

§. XXXII.

Stabulantur maxime in intestinis crassis, nominatim in colo. Conf. DOLAEI *Encyclop. med. l. 10. Cap. X. §. 11. p. 416.* vbi catenae instar non raro cohaerentes in longitudinem decem &, si PLINIO *l. 11. hif. nat. c. 33.* fides habenda, triginta pedum experrecti deprehenduntur, ita, vt omnem intestinorum

rum

rum tractum explentes arctaque cohaerentes, expul-
sioni resistent pertinacissime. Conf. Cel. IVNCKER.
Consp. med. pract. Tab. de Verm. pag. 855. prognos. n. x.

§. XXXIII.

Tertiam denique classem explent teretes tenues
breuiores a GALENO & etiam nunc *ascaridum* no-
mine notati. Vermiculorum in caeco obuiorum figu-
ram & magnitudinem quadantenus referunt, licet
motus ille vibrans & quasi saltatorius, his familiaris,
in illis haud aequae obseruetur. Conf. Cel. IVNCK.
consp. med. pract. Tab. de Verm. p. 853. diff. n. 3.

§. XXXIV.

In extrema intestinorum cauitate potissimum
inhaerescere obseruantur, vbi vario & molesto sen-
su adfligunt intestinum rectum & continuo & sensi-
bili pruritu ad spasmodicos nifus & tenesmos sphin-
cterem stimulant.

§. XXXV.

Hanc vermium, de quibus iam pauca praefati
sumus, colluuiem varia & periculosa in corpore
humano excitare syptomata, immo tragicos & non
raro funestos ludere ludos, certum est quam quod
certissimum.

§. XXXVI.

Nimium quidem vermibus tribuit AVGVSTVS
HAVPTMANNVS, vnde eiusdem putredo anima-
ta, seu pathologia noua, tota quanta est, vermi-
nosa, eruditorum calculum hucusque non impe-
trauit. Vti enim Leewenhoekius ortum hominis
ex vermiculis seminalibus deducere conatus est,

fic ille eius interitum morbosque tantum non omnes, conatu abunde ingenioso, minus autem iudicio, pariter certis vermibus attribuit, quorum in explicanda vtriusque causa innumeram spirat multitudinem, novosque toties, quoties res exigit, in scenam ducit; interim tamen certum & experientia teste comprobatum habemus, vermes saepius clandestinas existere morborum causas, quam quidem vulgo attendatur.

De AVG. HAVPTMANN *Chymico-med. Dresdae nat. Conf. LANG. hist. med. p. 14. G. STOLLENS med. Gelahrtheit p. 537. seq.*

§. XXXVII.

Cuius adfertur fidem ac veritatem vindicaturi, de *vermibus, dysenteriam & haemorrhoides mentientibus*, agere nobiscum constituimus. Tantam enim symptomata, a vermibus producta, habent interdum similitudinem cum symptomatibus in dysenteria & haemorrhoidibus alias consuetis, adeo conveniunt inter se ac permiscetur, ut difficile sit, ex his tricis sese expedire veramque nancisci morborum diagnosin; unde facile fieri potest, ut in his casibus vermes ad notabile aegrorum damnum non attendantur.

§. XXXVIII.

Facturus itaque operae pretium arbitror, si in vermes, dysenteriam & haemorrhoides mentientes, paullo curatius inquiram modumque ostendam, quo illi symptomatibus dysentericis aut haemorrhoidalibus personati, cognosci atque ab his distingui queant,

ut

vt detecta hac ratione vera morbi caussa atque origine, fons mali praescindi possit atque praecludi.

§. XXXIX.

Nominamus primo loco, vermes dysenteriam mentientes, atque de his notabile in praxi obuium habui exemplum, vt miratus fuerim, quam speciose possent eandem simulare: Virgo decennis, habitus corporis laxioris, adculabat defluxionem alui crebriorem eandemque cruentam, cum spasms torminibusque abdominalibus, iunctam cum siti & appetitus prostratione. Parentes statum morbi referentes, eundemque pro dysenteria reputantes, quippe quae eo tempore quasi epidemice perplures adfece- rat, medicamenta contra eandem exposcebant, quibus impetratis adhibitisque, nullam sequi morbi remissionem, quid? quod exacerbationem dolorum querebantur. Rogatus postea ab his, accessi hanc virginem ex aminatoque morbi decursu, indole ac symtomatibus, suasi quidem medicamentorum, antea iam propinatorum, vsum continuandum, erant enim innoxia atque ex demulcentibus & tonicis temperatis composita, quibus tantum lene euacuans deinde interposui, in sinu autem mirabar & vltro citroque meditabar, quid caussae subesset huius insolentis nullisque medicamentis auscultantis mali, dysenteriae enim consuetum tempus erat elapsum praetereaque notabilem malignitatem, quippe in grauiori dysenteria satis manifestam, hic minus poteram deprehendere. Postridie aegram iterum visitanti referunt parentes, se hodie excretionem aluinam in-

spi-

spicientes animaduertisse vermiculum rubentem, quem mihi offerebant, & profecto erat lumbricus mediae magnitudinis torus floridiori sanguine, instar hirudinis, repletus. Haec obseruatio statim me in suspicionem adduxit, plures praesto esse huius furfuris hospites, fierique posse, vt omnis morbi adparatus ab illis instruatur. Huic speculationi, varia verimum signa & praesertim status valetudinis ante hunc morbum ipsumque morbi initium, quae omnia parentes, quaestionibus moniti magis magisque in memoriam reuocabant, verisimilitudinem ac fidem faciebant. His igitur aliisque indicantibus permotus, methodum medendi magis magisque vermibus accommodaui, febre concurrente minus tamen post habita, nec poenitendo cum effectu factum ita esse euentus comprobauit. Neque enim ita multo post, magna lumbricorum copia excernebatur, quorum plurimi recenti sanguine erant repleti. His peractis atroces crebriores symptomatum nominatorum palindromes extemplo remittebant, & aegra sub debita medicamentorum continuatione, integrae restituebatur valetudini.

§. XL.

Casus enarratus, quemadmodum satis, vt opinor, testatur, quam adposite dysenteriae symptomata aemulari vermes possint ita vltiori demonstratione pluriumque exemplorum, quae in promptu sunt, inductione opus non erit. Videamus potius, quomodo hoc fiat & quo demum pacto a vermibus eiusmodi symptomata, quorum nonnulla §. praeced. adducuntur, possint produci.

§. XLI.

§. XLI.

Dictum est §. XIX., quod vermes nutrimentum ex succo chyloso, in primis viis obuiis, caperent; quando igitur hic non suppetit, vel ad palatum illorum non est, accidit non raro, ut lumbrici praesertim ipsas partes solidas adgrediantur & intestinorum parietes vellicando, rodendo, fugendo dolorifice admodum adficiant, ut passim observationes practicae & anatomicae testantur. Conf. DOLAEI. *Encyclop. med. l. xv. c. x. §. 32.* Non immorabimur, quo pacto eiusmodi adrosiones a lumbricis perficiantur, cum B. SCHULTZIVS in *Diss. de lumbric. effractor.* abunde id ipsum demonstraverit. *vid. Diss. cit. p. 14. §. XI. seq.* pariter aliorum disquisitioni atque ulteriori experientiae cum laudato Viro relinquimus, possintne alii etiam primarum viarum vermes, v.g. cucurbitini aut ascarides, simili modo corpus nostrum infestare.

§. XLII.

Quando igitur famelici lumbrici, suctioni sanguinis intenti, tunicas intestinorum vellicant adroduntque, laesa hac ratione fibrarum continuitate solutaque, pro sensibilitate partium laesarum, dolores inde oriuntur plus minusque acuti, quibus subinde ad dolorificam antipraxiam variosque motus spasticos intestina extimulantur, unde non possunt non oriri adfectus colici abdominisque tormina.

§. XLIII.

Corporis laesiones doloresque, praecipue in partibus magis sensibilibus perpeffos, facile sequi humorum adfluxus congestionesque ad loca adfecta ex-

C

perien-

perientia notum est, sic quoque dolorificas §. praec. a vermibus in intestinis perpetratas laesiones §. XLI. excipere solent.

§. XLIV.

Non minus impuritates primarum viarum, cum statu verminoso complicatae §. XX. humorum versus haec loca directionem & adfluxum nonnumquam inuitare notum est quam quod notissimum.

§. XLV.

Si iam humores ad intestina, antea iam relaxata, §. XII. XIII. congeruntur §. XLIII. et copiosum frequentemque per vias ordinarias exitum inveniunt, oritur diarrhoea, atque haec impuritatibus primarum viarum magis sustentatur foueturque §. XLIV.

§. XLVI.

Si adrosiones vermium incidunt in partes sanguinolentas vasculaque intestinorum sanguifera, soluta horum continuitate sanguis in cavum intestinorum effluens, humoribus impuritatibusque ibidem remixtus, cum iisdem copiosius frequentiusque per intestina excretus, constituit diarrhoeam, pro quantitate sanguinis plus vel minus cruentam.

§. XLVII.

Quando partes corporis sensibiles grauius laeduntur, ita, vt sub adfluxu humorum & constrictione neruorum oriantur stagnationes atque stases, accedere solent motus humorum vniuersales atque febres iidemque acutam periodum seruant. Conf. Cel. IVNCKER. *Consp. med. pract. Tab. LXI.* sic quoque grauioribus intestinorum laesionibus a vermibus inductis,

ductis, quando humores versus haec loca congesti
§. XLIII. in statim abeunt, superueniunt non raro fe-
bres acutae eoque facilius, quo subiecta sunt sensibilia.

§. XLVIII.

Febres acutae, propter statim humorum ortae, sunt
febres inflammatoriae, adeoque grauiore a vermi-
bus in intestinis perpetratae laesiones, sequuntur in-
terdum febres inflammatoriae. §. praeced.

§. XLIX.

In statu verminoso praesto sunt impuritates prima-
rum viarum haud raro viscidae tenacesque §. XX. at-
que illarum fere eadem est ratio.

§. L.

Si vitia impuritatesque primarum viarum per
adfluxum parricularem, in diarrhoeam desinentem,
§. XLIV. XLV. subigi non possunt, accedunt non-
numquam motus vniuersales febriles, atque hi qui-
dem schema intermittentium ludunt, adeoque cum
statu, §. praec. descripto, complicantur interdum fe-
bres intermittentes.

§. LI.

Si igitur occurrit status, vbi aegri querantur
de doloribus abdominalibus colicisque, si diarrhoea
eaque cruenta praesto sit, si febriles conspirent com-
motiones, si inquam, haec symptomata, vti casu me-
morato §. XXXIX. accidit, inuicem iungantur com-
plicataque deprehendantur, quis non in tali rerum
statu de dysenteria cogitet, praesertim quando eius-
modi casus incidunt circa illud anni tempus, quo
ordinarie dysenteriam stragem suam absoluerent noui-

mus; nihilo tamen fecius haec omnia symptomata, in dysenteria alias consueta solemniaque v.g. tormina spasmosque abdominales. §. XLII. diarrhoeas §. XLV. easque cruentas. §. XLVI. febres. §. XLVII XLVIII-L. a statu verminoso pariter instrui posse & proficisci monstrauimus.

§. LII.

Quae cum ita sint, nostrum erit ostendere atque commemorare, qua ratione quibusque signis talis status dubius & quasi aequiuocus cognosci symptomataque praesentia ad veras suas causas possint referri.

§. LIII.

Non facile errabit, me quidem iudice, qui signa, vermes & dysenteriam indicantia, maxima *augetia* collecta ab auctoribus medicinae classicis traditaque, diligenter inquirere, sobrie pensitare discretoque iudicio comparare inuicem haud grauabitur. Instar omnium nominamus *Excellentiss. IVNCKERVM, qui in Consp. med. pract. Tab. de vermibus p. 835. & de dysenteria p. 632. seq.* ea adduxit exposuitque morborum, de quibus loquimur, signa, quae comparata inter se, errare, vt opinor, permittunt neminem, vnde eorum repetita enumeratione lubentes iam supersedemus & B. Lector. ad loca cit. remittimus.

§. LIV.

Consideratio deinde subiectorum dysenteriae vermiumque casibus dubiis multum lucis adfundit: sic subiectis phlegmaticis cachecticisque vermes sunt familiares §. XXIII., subiecta autem, habitus sanguinei, cholericis, plethorici, ad dysenteriam magis
prona

de vermibus dysenter. & haemorrh. mentientibus. 21

prona obseruantur dispositaque. Conf. Cel. IVNCKER.
Conspect. med. pract. Tab. cit.

§. LV.

Postea in dysenteria, quoniam specifico & non raro valde maligno fermento intestina corroduntur & quasi excoriantur, defluxio alui crebrior, magis cruenta, spumosa aut vlcerosa obseruatur, quam in diarrhoeis a vermibus inductis, vbi vulgares tantum impuritates cum sanguine sincero plerumque excernuntur §. XLVI.

§. LVI.

Tum urinae inspectio in hoc passu non plane erit frustranea, quippe quae in dysenteria tenuis, imminuta aut maligna existere solet, in statu verminoso autem male digesta, turbida instar feri lactis ebulyrati non raro deprehenditur.

§. LVII.

Februum etiam conditiones, quae in vtroque statu-concurrunt, cynosurae instar ac normae sunt: dysenteriam enim magis ardens, maligna aut irregularis comitatur. Conf. Cel. IVNCKER *consp. med. pract. Tab. de dysent.* statum verminosum autem potius intermittens. §. L. arrosaque intestina inflammatoria excipere solet §. XLVII. XVIII.

§. LVIII.

Vera denique dysenteria stato anni tempore euenit atque contingit, ita quidem, vt exeunte aestate, mense imprimis Augusto, rarius medio Iulio, per plures inuadat adficiatque. Vermes autem, vti quouis anni tempore in corpore existere intestina-

que adrodere possunt, sic etiam dysenteria, a vermibus efficta, ad certam statamque anni periodum, haud restringitur.

§. LIX.

Quae itaque signorum loco iam exhibuimus, ea collata comparataque inuicem sufficere arbitramur, ad veram morbi, de quo loquimur, causam in casibus dubiis eruendam & cognoscendam, ita, vt plura iam colligere superuacaneum arbitremur. WEDELII autem monitum, in *Theoria sua med.* exhibitum, quod, vt vni testi non sit credendum, sicnumquam vni soli signo esse fidendum, hic repetere necessarium iudicamus: collectionem itaque omnium signorum eorumque comparisonem sedulo & de meliori iam commendamus.

§. LX.

Dicamus nunc pauca de *prognosi* huius dysenteriae falsae, cuius summa in hoc consistit: quo magis vermes arrodunt intestina, eo periculosior esse status iudicatur. Pessima itaque hedera est febris inflammatoria intensior, copiosiorque sanguinis per aluum excretio, quippe quae de grauiore & periculosa aduersione in intestinis peracta testantur §. XLVI, XLVII, quibus nonnumquam perforatis intestinis gangraena & sphacelus succedunt, ita, vt multi hanc incolarum corporis sui nequitiam morte soluere cogantur.

§. LXI.

Restat, vt *methodum medendi* etiam delibemus; & quoniam vniuersus morbi apparatus a vermibus instrui-

instruitur, de illorum matura destructione & exterminatione serio est cogitandum.

§. LXII.

Actum agerem, si medicamenta, vermes necantia expellentiaque, enumerare in animum in lucerem, quippe in tractationibus de vermibus, ab auctoribus divulgatis adeo inculcata, vt ne lippi quidem & tonfores illa ignorent, quae itaque medicus iudicofus ad casus speciales facile accommodabit. Id saltem silentio praeterire nolumus, quod iam pridem obseruatum sit ab auctoribus: ferocientes rodentesque lumbricos directa medicina non esse debellandos, sed *ευκαιριαν* hic esse expectandam abstinendumque ab anthelminticis positiuis, donec tranquilli reddantur, quem in finem a B. SCHVLTZIO opiata aliqua, ad torporem illis inducendum, praemittenda anthelminticaque subiungenda commendantur in *dissert. de lumbr. effractor.* §. XVI. quae vero, vbi cum fiducia in vsum vocari possint, a symptomatum concurrentium conditione est discendum.

§. LXIII.

Ante omnia autem febris concurrentis ratio habeatur per medicamenta, indoli eiusdem conuenientia meaque enumeratione notiora, ita quidem, vt diarrhoeae simul succurratur.

§. LXIV.

Adrosis intestinis doloribusque inde ortis, optime consulitur per gelatinosa & mucilaginoso, e foro diaetico & pharmaceutico deprompta, quae tam per os propinanda, quam in clysteribus, pro re nata, adplicanda sunt.

§. LXV.

§. LXV.

In fine morbi, rebus tranquillis, tonus est roborandus per tonico stomachica, ut ventriculus imprimis intestinaque labefactata vigorem debitamque tensionem recuperent & ulteriori vermium generationi via praecludatur. §. XVIII. seq.

§. LXVI.

Posteaquam igitur theoriam methodumque medendi vermium, dysenteriam mentientium, delibauimus, ad alterum Dissertationis nostrae argumentum nunc progredimur quod vermes pariter haemorrhoides mentiri arguit.

§. LXVII.

Posse enim vermes variis suis symptomatibus haemorrhoides, tam vere fluentes, quam molestissimum non fluentium adparatum spasticum & tenesmodum quadantenus referre & aemulari, nemo, in praxi medica cum attentione versatus, inficiabitur.

§. LXVIII.

Rarius quidem haemorrhoidum, quam dysenteriae, suspicionem faciunt vermes. Vti enim ordinarie adultiores tantum haemorrhoides experiuntur, iuniores autem potissimum a vermibus infestantur, sic etiam haec aetatis & subiectorum consideratio litem plerumque dirimit veramque morbi causam nobis sistere solet. Quemadmodum autem, experientia teste, haec naturae lex, nec a vermibus, nec ab haemorrhoidibus ubique sancta seruatur, adeo, ut, inuerso quasi naturae ordine, incongruam quandoque aetatem obsidere & infestare obseruentur; ita inci-

dunt

dunt nonnumquam casus ambigui & obscuri, vbi vermes, haemorrhoidum titulo in corpore luxuriantes, primo intuitu haud cognoscuntur, neque a veris haemorrhoidibus distinguuntur.

§. LXIX.

Quando autem vermes haemorrhoides *fluentes* mentiri adseueramus §. LXVII, *lumbricos* potissimum intelligimus, quippe a quibus eodem fere modo, quo dysenteriam simulare supra audiuius, haemorrhoides nonnumquam effinguntur, quare ea, quae §. XLI. de adrosionibus vermium diximus, iam in memoriam reuocamus repetimusque.

§. LXX.

Notandum autem, in his casibus longe minorem mitioremque ab illis peragi oportere intestinorum vulnerationem, quam quidem supra supposuimus §. XLI. *seq.* vnde etiam nec febris, nec diarrhoea, nec efferi adeo dolores hic concurrunt; adeo, vt tolerabiliori doloris sensu symptomatumque conditione aliqualis sanguinis portio, ex inflictis a vermibus intestinorum vulnusculis in eorum cavitatem deposita & cum faecibus aluinis postea excreta, fluxum sanguinis haemorrhoidalis satis exacte repraesentet, quo etiam tunc quidem dolores spasmique abdominales forte concurrentes referuntur, licet reuera a vermium vellicatione partim, partim a spasmodica intestinorum antipraxia oriantur. §. XLII.

§. LXXI.

Omnium autem accuratissime *motus haemorrhoidales* imitantur eorumque adparatus spastici speciem referunt ea symptomata, quae ab *ascariibus* proficiscuntur.

D.

§. LXXII.

§. LXXII.

Molimina haemorrhoidalia, si ab aliis signis discesseris, maxime sese prodere & manifestare notum est per sensibilem in intestino recto molestiam, pruritus, sphincterisque eiusdem tenesmus. Ascarides autem, idem illud intestinum inhabitantes §. XXXIV. eandem fere ibidem scenam ludere observantur. Continuo enim, qui illis familiaris est motu, crebrisque reptationibus irritationibusque molestissimam non modo efficiunt titillationem & pruritus, sed etiam sensibilem huius intestini sphincterem ad spasmodicos nixus & tenesmus facile disponunt excitulantque. Interim nullus dubito, molestos hosce spasmos non solum a motu & reptatione vermium, sed vel ab ipsa etiam natura, *κατ' ἐκκρίσιν* mouente, esse derivandos: notissimum enim est quod praesentibus ascaridibus, determinato tempore, singulis ordinarie mensibus, hi tenesmoidei motus recurrant & per aliquot dies istos vermes eliminant.

§. LXXIII.

Lumbrici igitur *ascarides*que, quorum hi potissimum *motus* §. LXXI-LXXII. illi autem fluxum haemorrhoidum §. LXIX-LXX. mentiuntur, quo magis in vno eodemque subiecto praesto sunt, eo accuratius haemorrhoides designant eoque facilius improvidis imponunt.

§. LXXIV.

Cauendum iraque, ne decipiamur in casibus ambiguis; & sedulo danda est opera, ne, symptomatum convenientia & similitudine inducti, id ad haemorrhoides referamus, quod vermibus erat tribuendum.

Age-

Agedum faciamus periculum in colligendis potioribus momentis, quae in hac symptomatum ambiguitate cynosurae instar ac normae sunt, ut dissipatis errorum tenebris, veram morbi causam inuenire & cognoscere possimus.

§. LXXV.

Ante omnia tam vermium, quam haemorrhoidum signa, quae pathologia nobis tradit, colligenda, perpendenda &, uti §. LIII. monuimus, inuicem comparanda sunt, quo facto plerumque adparebit, quid de pendente lite sit iudicandum: utrum symptomata praesentia ab haemorrhoidibus proficiantur, an potius a vermibus insidiosè instruantur.

§. LXXVI.

Non minus subiectorum consideratio utilis est & fructuosa. §. LXVIII. Aetas enim, temperamenti ratio, peculiaris denique & nonnumquam haereditaria ad certos morbos dispositio, quam in nonnullis animaduvertere licet, multum profecto valent ad morbosa, de quibus queruntur, symptomata, veris ac genuinis causis tribuenda, adeoque v. g. in hominibus agilis temperamenti plethoricisque, haemorrhoides, in phlegmaticis autem cachecticisque vermes potius suspicantur.

§. LXXVII.

Porro vrina etiam veram morbi causam nonnumquam prodit atque ab aliis distinguit, quippe quae in haemorrhoidibus crassa & cum sedimento rosei coloris aut tartareae concretionis excerni solet. Conf. Cel. IVNCK. *consp. med. pract. Tab. XI. sign. 6. p. 69.* in statu autem verminoso male digesta turbida & lactescens familiaris obseruatur.

§. LXXVIII.

In haemorrhoidariis denique, quo magis sanguis exitum inuenit, eo tolerabiliora euadunt molesta & dolorifica illorum symptomata. Eae autem sanguinis profusiones, quae a vermium adrosionibus proficiscuntur & manant, quo magis succedunt, eo grauiora sequi oportere symptomata, certum est quod certissimum. §. LX.

§. LXXIX.

Quodsi igitur ex his aliisque signis vermes, haemorrhoides mentientes, cognoscuntur iudicanturque, facile simul adparet, quatenam illis competat *prognosis*. Etenim quid de *lumbricis* intestina rodentibus statuendum sit §. LX. iam indicauimus. Quoniam autem perpetratae in intestinis adrosiones in hisce casibus magis existunt superficiales, §. LXX. tanti etiam momenti haud existimantur vacantque a periculosis illis symptomatibus, quorum supra mentionem fecimus, adeo, ut natura sola medicatrice plerumque refarciantur,

§. LXXX.

Neque *ascarides* haud multum reformidandos esse nescimus, magis enim molesti, quam periculosi existunt, licet aliquando medicamentis grauius cedere obseruentur. Conf. Cel. IVNCK. *consp. med. pract. Tab. de verm. prognos. n. 8.*

§. LXXXI.

Transeo ad *methodum medendi*, quam paucis potero expedire atque absoluere. Omnis enim rei cardo in eo vertitur, ut vermes, siue sint lumbrici, siue ascarides, quantocyus e corpore proscribantur. Manet itaque etiam hic *methodus* ordinaria *antihelminthica*,
satis

de vermibus dysenter. & haemorrh. mentientibus. 29

fatis nota, vel *ascariidibus* vel *lumbricis* debita cum cautione adcommodanda §. LXII.

§. LXXXII.

Exigua intestinorum *vulnuscala* a vermibus inflicta, sponte plerumque perlanantur, attamen ea, quae §. LXIV. commendauimus hunc in finem, non prorsus sunt negligenda, praecipue, si dolores vrgeant.

§. LXXXIII.

Morbo superato, tonico stomachicis, ventriculus & intestina reficienda sunt atque roboranda, quorum fatis efficacia e foro tam pharmaceutico quam diaetico depromuntur.

§. LXXXIV.

Atque haec fere sunt ea, quae de vermibus, dysenteriam & haemorrhoides mentientibus, ratio & obseruationes practicae, nobis suppeditarunt; & quoniam eiusmodi casus obscuri & intricati in praxi haud raro offenduntur, digna eadem iudicauimus, quae publicae disquisitioni committeremus vltioribusque obseruationibus commendaremus. Vltimo loco adhuc monemus, quod dentur nonnumquam casus, licet rariores, vbi *vermes*, *haemorrhoides* & *dysenteria*, in vno subiecto eodemque tempore complicata deprehendantur, in quibus sedulo cauendum, ne cum illis, de quibus iam egimus, casibus permisceantur & confundantur. Qua autem methodo, quaque circumspectione eiusmodi complicationes duorum triumue morborum tractandae sint, a discretiuo Medici iudicio dependet.

VIRO
PRAECLARO ET EGREGIE DOCTO
DOMINO CANDIDATO
IOANNI CHRISTOPHORO
WEINSCHENCK

MYLTAM PRECATVR FELICITATEM
PRAESES.

Quem ad modum, Clarissime CANDIDATE, non solum vim hostium apertam repellendi, sed etiam insidias clanculum ab illis structas detegendi auertendique belli duces curam habere tenentur: sic etiam non modo morbos, cognita nec fucata indole incedentes, verum occultos quoque, & aliam speciem simulantes nosse Medicum decet. Rationales sane Medicos in hanc semper iuisse sententiam, ac in larua his morbis deducenda fuisse occupatos, nemo rei medicae gnarus in dubium unquam vocabit. Alios silentio ut premam, magnum illum Anglorum Medicum Sydenhamum, testimonii loco, tantum adducam, qui, malum hystericum saepe mentiri calculum, sedulo inculcauit. Quanta hypocrisis febres malignae veram suam indolem ce-
lent, cum res notissima sit, fusius exponere superfluum foret. Magno igitur eiusmodi morborum hypocriticorum numero existente, & ad istorum curationem vera eorum indole cognitu necessaria; illorum inuestigatores opera sua non abuti possumus affirmare. Cum vero ad rerum absconditarum multisque attributionibus implicitarum euolutionem perspicax oculus requiratur. & iudicium, secundum Hip-
pocra-

pocratem, discretium difficile sit: iis, qui silo ariadnaeo
desituti sunt, in hunc labyrinthum sese demittere, non est
concessum. Haec nunc ut mecum cogitarem, disputatio,
tua, Clarissime CANDIDATE, ansam suppeditavit. Nam
simulac eius titulum: DE VERMIBVS, HAEMORRHOIDES
ET DYSENTERIAM mentientibus, legi, non solum thema
placuit, verum etiam TE huic labori rite exantlando pa-
remesse duxi. Rationes enim ex quibus secure hoc conclu-
dere licebat, praeter ex. itatum, quo Deus TE donauit, in-
genium, habeo sufficientes: etenim in academia nostra inte-
grum triennium & sex menses artem fideliter didicisti sa-
lutarem, cursuque studiorum academicorum feliciter peracto,
Berolini adfuetas neotericis Medicis vices, non solum subire
in TE suscepisti, sed etiam cum laude praestitisti. Post ea
in urbe, quae Serenissimi in Germania principis sedes est,
per anni & quod excurrit spatium medicinam fecisti. Qui-
bus adhuc, coronidis loco, accedit, TE in examine publico
non mediocris eruditionis signa ostendisse. Ex his spero
fore, ut non solum morbis vulgaribus, sed etiam intricatis,
auxiliante Deo, mederi possis. Quem ad modum autem in
arte nostra, detectis morborum proprietatibus, recta via in-
cedere debemus; sic etiam quam maxime nos decet, ut
mente recta & sincera ubique versemur. Eam igitur, tam-
quam clypeum felicitis praxeos firmissimum, ita commenda-
tam habeamus, ut neque animum ad simulandum neque ad
dissimulandum unquam flecti permittamus, sed viri boni
charactere vitam nostram condecoremus. Deus autem,
omnis salutis fons, pro sua benignitate, conatibus TVIS
etiam in posterum ita benedicat; ut in supremi
nominis sui gloriam, proximique commodum, &
veram felicitatem TVAM cedant.

Eloquar?

Eloquar? an fileam? Quas dicam carmine laudes?
Dum TV, NOSTER AMOR, digna brabea capie,
Ipse TVAE famae praeco, dum pulpita scandis,
Et vigiles curas ingeniumque probas.
Scilicet insolitos TVA dat sollertia fructus,
Praemia sed virtus splendidiora parat.
Imples inde MATRIS VENERANDAE vota, docesque,
TE fecisse TVVM, quod fuit. Euge! bene.
Vade bonis aibus! Numen TVA coepta secundet!
Esto decus Patriae! Viue vigeque! Vale!

*Haec qualiacunque in Praenobilissimi Domini
Doctorandi, amici dilecti, memo-
riam, non fucato animo adponere voluit.*

LEOPOLDVS LVDOVICVS CLAEPIVS

I. V. Lic. & Advocat. Regim. Cotheniensis.

Ma 4713

ULB Halle

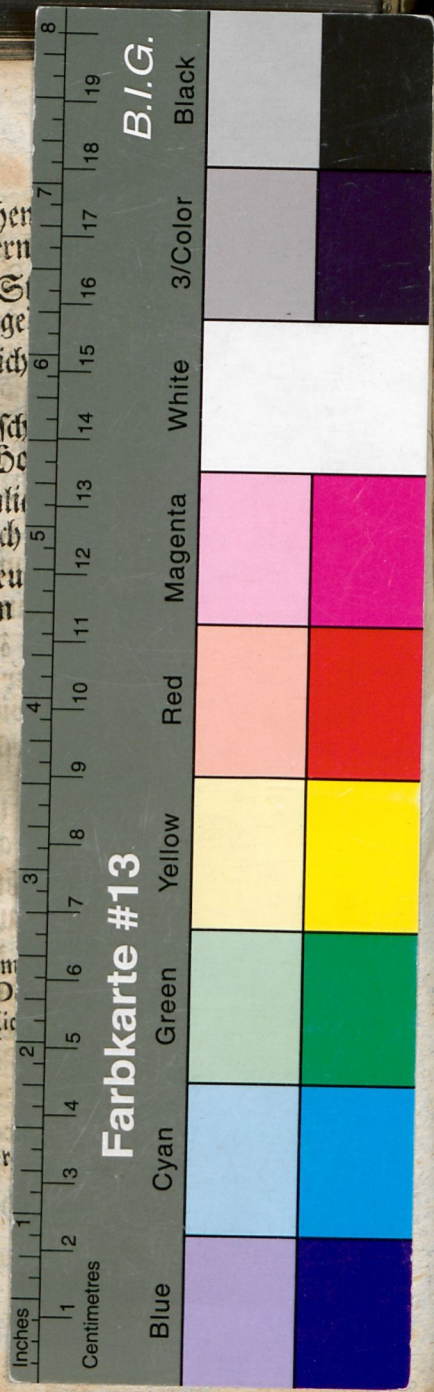
3

003 901 068

80

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE

VERMIBVS DYSENTERIAM ET HAEMORRHOIDES MENTIENTIBVS

QVAM

AVSPICE DEO PROPITIO ATQVE ILLVSTRIS ORDINIS
MEDICI AVCTORITATE ET CONSENSV

MODERATORE

VIRO ILLVSTRI EXCELLENTISSIMO ATQVE EXPERIENTISSIMO

DN. JOANNE JUNCKERO

MEDICINAE DOCTORE EIVSDEMQUE PROFESSORE
PVBL. ORD. ORPHANOTROPH. HALENSIS ET PAEDA-
GOGII REGII PRACTICO DEXTERRIMO

PATRONO AC PRAECEPTORE SVO AETATEM
DEVENERANDO

PRO GRADV DOCTORIS

SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS AC PRIVILEGIIS
RITE CAPESSENDIS

AD D. SEPT. A. S. R. MDCCXLVII.

H. L. Q. C.

PVBLICO ATQVE AEQVO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT
AVCTOR

IOANNES CHRISTOPHORVS VVEINSCHENK

MAGDEBVRGICVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,

TYPIS IOANNIS CHRISTIANI HILLIGER ACAD. TYPOGR.